

Obrazovanje u javnom zdravstvu

Specijalistički diplomski stručni studij sestrinstva „Javno zdravstvo“

Mara Županić

Zdravstveno veleučilište Zagreb

Uvod

Javno zdravstvo je medicinska struka koja se bavi utjecajem društvenih činitelja na zdravlje i bolesti, te na organiziranje sustava zdravstvene zaštite.

"Javno zdravstvo je znanost (nauka) ili umjetnost sprečavanja bolesti, produženja života i unapređenja zdravlja kroz organizirane napore društva" (J Epidemiol Community Health).

Težnja novog zdravstva je kreiranje novog, stručnog, društvenog i etičkog okvira djelovanja javnog zdravstva nužnog za suočavanje s izazovima 21. stoljeća. Teži povezivanju politike, ekologije i zdravlja, odnosno, kreira društvenu politiku zdravlja i povezuje zdravlje s vodećim problemima razvoja, novim ekološkim izazovima i mogućnostima znanosti.

Temeljni principi politike novog javnog zdravstva usmjereni su na formiranje:

- društvene politike zdravlja
- stvaranju suportivne okoline
- razvoju osobnih vještina
- reorijentaciji zdravstvene službe
- drugačijem pristupu istraživanja
- edukaciji u novim oblicima komunikacije, te
- stvaranju povoljnih okolinskih uvjeta za zdrav život.

Suvremena sestrinska praksa temeljena je na znanjima i umijeću, humanističkim i etičkim načelima, te načelima zdravstvene politike usmjerene zdravlju.

Danas, prema podacima u registru Hrvatske komore medicinskih sestara, u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u Hrvatskoj radi oko 11350 medicinskih sestara različite razine obrazovanja, od toga oko 950 medicinskih sestara u patronažnoj djelatnosti. Medicinske sestre u patronažnoj djelatnosti u svojoj profesionalnoj praksi na najdosljedniji način prihvaćaju načela i filozofiju zdravstvene politike suvremenog sestrinstva i unutar sestrinstva ta politika ima u njoj najjače uporište.

Ključna obilježja patronažne sestrinske skrbi su u tome što je čine prepoznatljivom i drugačijom od ostalog sestrinstva te što se aktivnost odvija izvan zdravstvenih ustanova, najčešće u kući korisnika i što se promicanje optimalnog zdravlja postiže radom s ljudima u partnerstvu i njihovo sudjelovanje u najvećoj mogućoj mjeri.

Svjetska zdravstvena organizacija je 1974. godine definirala sestrinstvo u zajednici kao djelatnost koja brine o potrebama pojedinca i obitelji, ali također prepoznajući i zadovoljavajući potrebe šire populacije kroz razvojni pristup u kojem su članovi zajednice potaknuti da se uključe u razvojne projekte za zdravlje i dobrobit u širem smislu.

Rad medicinskih sestara u zajednici tradicionalno se pretežito svodio na pružanje zdravstvene zaštite i/ili njege bolesnika ili zdravih pojedinaca u njihovim obiteljima, te u domovima zdravlja, i domovima za zbrinjavanje starih i nemoćnih ljudi. Suprotno tradicionalnom sestrinstvu, javno zdravstvena zaštita medicinske sestre sve se više usmjerava na rad u zajednici kao cjelini i na rad s grupama ljudi. To ne znači da se smanjuje značenje rada s pojedincima i njihovim obiteljima, nego da se medicinske sestre sve više uključuju u procjenu potreba ljudi glede zdravstvene njege u kući i potpore članovima obitelji i prijateljima u razvijanju vještina i znanja, kako bi se mogli sami zaštititi i pružiti pomoć ugroženima.

Rečene djelatnosti uključuju zdravstveno obrazovanje i nadzor s naglaskom na promicanje samopouzdanja i samoodređenja pojedinca, obitelji, i zajednice, poučavanje i nadziranje rada drugih zdravstvenih djelatnika, zbrinjavanje bolesnih, usmjerenost prema drugim zdravstvenim službama, suradnju i koordinaciju sa socijalnim, ekonomskim i političkim sektorima u zajednici, kao i doprinos svekolikom društvenom razvoju.

Medicinska sestra bi u javnom zdravstvu trebala biti zagovornik prava ljudi na zdravlje i zdravstvenu zaštitu, temeljenog na vrijednostima i principima "zdravlje za sve".

Promicanje zdravlja i prevencija bolesti se mogu definirati kao široki niz osobnih/kliničkih intervencija, te intervencija u zajednici, uz široki razvoj i primjenu društvene politike koja utječe na postizanje zdravlja. Medicinske sestre se već odavno brinu za primarnu zdravstvenu skrb, s velikim naglaskom na promicanje zdravlja, prevenciju bolesti, te prepoznavanje čimbenika okoline koji utječu na zdravlje. Ključni pojmovi sestrinstva uključuju pojmove poput zdravog životnog stila, vlastite brige o zdravlju, holizam, smanjenje rizičnih faktora, te povećanje kvalitete života. Stoga bi promicanje zdravlja i prevencija bolesti trebale biti integralni dio rada u području naprednog sestrinstva.

Složenost poslova medicinskih sestara koje djeluju u zajednici na područjima rada javnoga zdravstva a koje karakterizira samostalan rad, nužno nalaže osiguranje mogućnosti visokog obrazovanja za medicinske sestre, unutar naprednog specijaliziranog sestrinstva.

Stoga je 2005. godine, radna grupa imenovana od Vijeća Zdravstvenog veleučilišta, podržala ideju specijalističkog obrazovanje sestrinskog kadra koji će značajno pridonijeti zdravstvenoj, obrazovnoj, poslovnoj, političkoj i društvenoj strukturi u Hrvatskoj. Iste godine radna grupa izradila je nastavni plan i program za specijalistički diplomski stručni studij sestrinstva „Javno zdravstvo“. Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu prepoznalo je program koji je usmjeren na praktični, teorijski i istraživački dio struke, a kojima je za cilj da studenti razviju napredne vještine i znanje potrebno za buduću profesionalnu ulogu, te izdaje dopusnicu za organiziranje i izvođenje nastave navedenoga specijalističkog studija. Time je medicinskim sestrama u Hrvatskoj, po prvi put, omogućen petogodišnji studij iz područja javnog zdravstva, koji će ih osposobiti za obavljanje složenih poslova iz područja zdravstvene njege ali i potpunu profesionalizaciju i samostalnost. Diplomski specijalistički studij za medicinske sestre iz područja javnog zdravstva namijenjen je onim medicinskim sestrama koje djeluju na područjima rada u patronažnoj djelatnosti, zavodima za javno zdravstvo, domovima za smještaj starih i nemoćnih, predškolskim ustanovama, ustanovama za pružanje zdravstvene njege u kući, domovima za djecu s posebnim potrebama, omladinu i druge osobe, odgojno-obrazovnim institucijama i drugdje. Profesionalno sestrinsko obrazovanje u stručnom studiju javnog zdravstva usmjereno je na usvajanje kompetencija specijaliziranih medicinskih sestara u sustavu javnog zdravstva – sestrinstva u zajednici.

Opći ciljevi studija

Studenti se tijekom studija osposobljavaju za sljedeće poslove i zadatke:

- Analizu stanja zdravlja s ciljem identifikacije javno zdravstvenih problema;
- Istraživanje javno zdravstvenih problema, prepoznavanje faktora rizika, procjenu potreba za zdravstvenom njegom;
- Informiranje i poduku ljudi u ostvarivanju njihovih prava u području zdravstvene zaštite;
- Korištenje svih raspoloživih resursa sa svrhom identifikacije i rješavanja javno zdravstvenih problema;
- Pokretanje svih raspoloživih resursa sa svrhom identifikacije i rješavanja javno zdravstvenih problema;
- Promicanje pravnih propisa u svrhu zaštite zdravlja;
- Pomoć ljudima u povezivanju s ustanovama zdravstvene zaštite;
- Evaluacije ciljeva i načina praćenja kvalitete zdravstvene zaštite.

Specifični ciljevi studija

Tijekom studija u studenta se nastoji razvijati:

- Specifična znanja, vještine i stavove potrebne za rad u sustavu javnoga zdravstva;
- Znanja, vještine i stavove za mogućnost dobre procjene potreba populacije za vrstama i oblicima zdravstvene zaštite;
- Znanja, sposobnosti i stajališta potrebna za rad na promjenama unutar društvene zajednice u svrhu promicanja zdravlja i pružanja valjane zdravstvene njege;
- Vještine kritičke analize, sinteze i evaluacija svih potreba u sklopu skrbi za pojedinca, obitelj i društvenu zajednicu;
- Sposobnost odlučivanja u /ili o postupcima u nepredviđenim okolnostima;
- Sposobnosti prepoznavanja i određivanja složenih problema te pronalaženje smjera rješavanja.

Specijalistički diplomski studij „Javno zdravstvo“ na Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu počeo je s radom 29. siječnja 2007. godine, kada je u prvu godinu upisano 39 polaznika, iz različitih područja i razina zdravstvene i socijalne zaštite.

Danas ima oko dvadeset diplomiranih medicinskih sestara iz područja Javnog zdravstva.

U akademskoj godini 2008/2009. na Zdravstvenom veleučilištu upisana je i druga generacija medicinskih sestara na Specijalistički diplomski studij „Javno zdravstvo“.

Trajanje i organizacija studija

Studij traje dvije godine (četiri semestra), i vrednuje se sa 120 ECTS – bodova. Naziv koji se stječe sukladan je nazivu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

Provedba nastavnog programa organizirana je modularno. U pojedinom modulu svaki student, uz sustavno praćenje nastavnika, osim redovitog pohađanja nastave, u nastavi sudjeluje aktivno izradom seminarskih tema, sudjelovanjem u istraživanju, iznošenjem i analizom vlastitih primjera i iskustava. Nastavnici predmeta su stručnjaci iz različitih područja i disciplina, što osigurava interdisciplinarni pristup obrazovanja. Time se studenti specijalističkog studija Javnog zdravstva upoznaju s okolinom koja omogućava interdisciplinarno učenje, koje se temelji na međusobnom shvaćanju i uvažavanju, sa svrhom poboljšanja sestrinske prakse kroz multidisciplinarni pristup. U svrhu praćenja aktivnosti studenta izrađena je knjižica za praćenje individualnog rada studenta.

Studentima tijekom akademske godine Veleučilište organizira (uključeno u školarinu) po jedno studijsko putovanje, u Hrvatskoj i inozemstvu. U listopadu prošle godine u okviru obaveznog studijskog putovanja studenti prve generacije posjetili su u Austriji Medizinische Unirvesität u Grazu.

Praktična nastava se održava na radilištima zdravstvenih i socijalnih ustanova.

Studij završava, nakon položenih svih ispita iz nastavnog programa izradom i polaganjem diplomskog ispita. Diplomski rad, koji je dio diplomskog ispita, izrađuje se kao rad s provedenim istraživanjem.

Nastavni program

Ključni sadržaji nastavnog programa Specijalističkog diplomskog stručnog studija sestrinstva „Javnog zdravstva“ su:

- I. Politika sustava zdravstvene zaštite, organizacija i financiranje
- II. Epidemiologija
- III. Zdravstvena ekologija
- IV. Istraživanje u sestrinstvu
- V. Medicinska i poslovna etika
- VI. Komunikacija u zdravstvu i s javnošću
- VII. Medicinsko pravo
- VIII. Promicanje zdravlja i prevencija bolesti
- IX. Teorijske postavke sestrinske prakse i razvoj profesionalne sestrinske uloge, područja specijalne zdravstvene njege

Navedena sadržajna područja provode se tijekom dvije godine, kroz sadržaje zasebnih kolegija, kojih je ukupno petnaest obaveznih, osam izbornih i izradom diplomskog rada.

Predmeti studija Javno zdravstvo

r.b.	PREDMET	P	S	V	UK	ECTS
1.	Epidemiologija i zdravstvena statistika	15	15	15	45	4
2.	Integrirani pristup očuvanja zdravlja i prevencije bolesti	30	15	30	75	8
3.	Istraživanje u sestrinstvu	30		45	75	9
4.	Izborni predmet	60	60	60	180	12
5.	Komunikacija s javnošću PR	15		30	45	4
6.	Komunikacije u zdravstvu	15	15	30	60	4
7.	Menadžment, marketing, poduzetništvo i poslovna etika	15	30		45	5
8.	Medicinsko pravo	15	15	15	45	3
9.	Organizacija i ekonomika zdravstvene zaštite	15	30	15	60	5
10.	Prehrana	30	15	15	60	6
11.	Proširivanje i snjevanje u zdravstvenoj njezi	30	15	30	75	9
12.	Sestrinstvo u sustavu socijalne zaštite	30	30	30	90	8
13.	Specijalna zdravstvena njega I	60	30	60	150	12
14.	Specijalna zdravstvena njega II	60	30	60	150	12
15.	Zdravstvena ekologija	15	30		45	4
16.	Diplomski rad			150	150	15
	UKUPNO	435	330	585	1300	120
	IZBORNI PREDMETI (izbor 2005-07. god.)					
4.1.	Dijetoterapija u liječenju i prevenciji bolesti	15	15	15	45	3
4.2.	Radna terapija u zajednici	15	15	15	45	3
4.3.	Financiranje i ekonomika zdravstva	15	15	15	45	3
4.4.	Bioetika i ljudska prava	15	15	15	45	3
4.5.	Stres menadžment	15	15	15	45	3
4.6.	Palijativna skrb	15	15	15	45	3
4.7.	Rad s grupom	15	15	15	45	3
4.8.	Trening životnih vještina	15	15	15	45	3

Zaključak

Primarni cilj ovog specijalističkog obrazovanja u području javnog zdravstva je da svaki student iz područja sestrinstva mora posjedovati snažno kritičko mišljenje i vještinu donošenja odluka. Sposobnost kritičke i točne procjene, planiranja, interveniranja, i evaluacije zdravlja i bolesnih stanja (pojedinca, obitelji, i društva općenito).

Kroz nastavne sadržaje, koji se odnose na razvijanje profesionalne sestrinske uloge, student bi sa završenim specijalističkim studijem trebao pokazati određene kvalitete i profesionalno ponašanje, primjerice odlučnost, odgovornost, zagovaranje promjena, te primjenu niza teorija iz područja sestrinstva i ostalih znanosti.

Kontakt adresa:

Mara Županić dipl.med.techn.,
Zdravstveno veleučilište,
Zagreb, Mlinarska 38,
kontakt: mara.zupanic@zvuh.hr